

კახაბერ ციმიცია,

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

ეკონომიკური უსაფრთხოების ფუნქციონალურ ინდიკატორებს შორის სასურსათო უსაფრთხოების ინდიკატორებიც უნდა განიხილებოდეს. სასურსათო უსაფრთხოებას, თავისი არსიდან გამომდინარე განსაკუთრებული და მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ეკონომიკური უსაფრთხოების სისტემაში, რადგანაც სასურსათო უსაფრთხოების მიღწეული დონე, საზოგადოების მთავარი მიზნის — მოსახლეობის ცხოვრების მაღალი დონისა და ხარისხის ერთ-ერთი შედეგობრივი მახასიათებელია.

არსებული მონაცემები და განხორციელებული გათვლები ადასტურებენ, რომ საქართველოში აგრო-პროდუქციის წარმოების და თვითუზრუნველყოფის პარამეტრებთან ერთად, კვლავაც არასასურველია სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის არსებული დონე. მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილის შემოსავლები არასაკმარისია რეკომენდირებული მინიმალური სასურსათო კალათის შემადგენლობაში შემავალი სურსათის მისაღებად.

სასურსათო უსაფრთხოების მისაღები პარამეტრების უზრუნველსაყოფად უპირველეს ამოცანად მიგვაჩნია: იმპორტშემცველი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების განვითარების პროგრამის შემუშავება-განხორციელება; სიღარიბის დაძლევის და აგრარულ სექტორში მწარმოებლურობის ამაღლების ღონისძიებების განხორციელება.

საკვანძო სიტყვები: სასურსათო უსაფრთხოება. ეკონომიკური უსაფრთხოება. სურსათისადმი ხელმისაწვდომობა. სურსათით თვითუზრუნველყოფა. სურსათის მოხმარება

Food Safety in the System of Economic Safety Summary

The indicators for food safety should be included among the functional indicators for safety, as the food safety, due to its importance, holds a special place in the system of economic safety.

The existing data and calculations implemented certify that the level of access to food as well as the ability to manufacturing agro products and a the level of self-reliance is still unsatisfactory. The revenues of the significant part of the population are not enough to buy the composition of the minimum food basket.

In order to ensure adjustable security norms, we consider that the followings are to be done foremost: develop-

ment and implementation of the program for production of importing agro products ; implementation of measures for Poverty Reduction and improvement of the productivity of Agricultural Sector.

* * * * *

ეკონომიკური უსაფრთხოება ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების ნაწილია და პიროვნების, საზოგადოების, სახელმწიფოს ეკონომიკური ცხოვრების ყველა მხარეს მოიცავს. მისი უზრუნველყოფა ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების საერთო კონტექსტში ხორციელდება და ეროვნული ინტერესების მიზნების რეალიზაციას ემსახურება. ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების დახასიათებისათვის მრავალფეროვანი მაჩვენებლები გამოიყენება, რომელთა შორის განსაკუთრებული ადგილი ეკონომიკური უსაფრთხოების ფუნქციონალურ ინდიკატორთა სისტემას უჭირავს, რომელიც შემდეგ ინდიკატორებს გულისხმობს: ქვეყნის მდგრადი ეკონომიკური განვითარების შესაძლებლობის ინდიკატორები; სოციალური უსაფრთხოების ინდიკატორები; ფინანსური უსაფრთხოების ინდიკატორები. ჩვენი აზრით, ეკონომიკური უსაფრთხოების ფუნქციონალურ ინდიკატორებს შორის სასურსათო უსაფრთხოების ინდიკატორებიც უნდა განიხილებოდეს, რამდენადაც სასურსათო უსაფრთხოებას, თავისი არსიდან გამომდინარე განსაკუთრებული და მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ეკონომიკური უსაფრთხოების სისტემაში. სასურსათო უსაფრთხოების მიღწეული დონის ანალიზისა და ამ მიმართულებით არსებული პრობლემების გამოვლენის გარეშე კი ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების მიღწეული დონისა და არსებული გამოწვევების ყოველმხრივი და სრულყოფილი დახასიათება შეუძლებელია, რამდენადაც სასურსათო უსაფრთხოების მიღწეული დონე, საზოგადოების მთავარი მიზნის — მოსახლეობის ცხოვრების მაღალი დონისა და ხარისხის ერთ-ერთი შედეგობრივი მახასიათებელია.

აღსანიშნავია, რომ FAO-ს მიერ სასურსათო უსაფრთხოების შეფასების მაჩვენებელთა სისტემა შემდეგი ოთხი მიმართულებითაა წარმოდგენილი: პროდუქტების არსებობა (წარმოების მოცულობა, მოსავლიანობა (პროდუქტიულობა), მარაგების დონე, დანაკარგები და ა. შ.); სურსათისადმი ხელმისაწვდომობა (არსებული შემოსავლების პირობებში საჭირო ოდენობით სურსათის შეძენის ეკონომიკური შესაძლებლობა, სურსათის მიწოდების შესაძლებლობა და ა.შ.); სურსათით უზრუნველყოფის სტაბილურობა (საკმარისი რაოდენობის სურსათის არსებობა სხვადასხვა პერიოდში, სურსათის ფასების

ცვლილება და ა.შ. რაც განიხილება სტიქიური უბედურებებისა და სოციალური არეულობის პირობებში სურსათის შესაძლო უკმარისობის კონტექსტში); სურსათის მოხმარება (სურსათის ფაქტიური მოხმარების და მოხმარების ფიზიოლოგიურ ნორმებთან შესაბამისობა: კალორიები, ცილები, ცხიმები, მიკროელემენტები და ა. შ.) (5; გვ. 65);

ყველაზე ფართო გაგებით, სასურსათო უსაფრთხოება გულისხმობს ქვეყნის ეკონომიკისა და შესაბამისი ინსტიტუტების უნარს, უზრუნველყოს ეკოლოგიურად წმინდა სურსათის სტაბილური საკმარისობა და ხელმისაწვდომობა, თვითუზრუნველყოფის გარკვეული დონის პირობებში. FAO-ს სასურსათო უსაფრთხოების კონცეფციაში გამოყოფენ შემდეგ ძირითად პირობებს: სასურსათო უსაფრთხოება არ გულისხმობს სრულ თვითუზრუნველყოფას; ქვეყანა უნდა აწარმოებდეს თავისი საჭიროებისათვის საკმარის პროდუქტებს, თუ მას ამ პროდუქტების წარმოებაში შეფარდებითი უპირატესობა გააჩნია; ქვეყანას უნდა გააჩნდეს სურსათის საჭირო რაოდენობის იმპორტისა და სურსათზე მოქალაქეების მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების შესაძლებლობა; მთავრობამ უნდა უზრუნველყოს უსაფრთხო სურსათზე ფიზიკური და ეკონომიკური ხელმისაწვდომობა (4; გვ.5).

CC საუკუნის ბოლოსათვის სასურსათო უსაფრთხოების პრობლემა ცალკეული ეკონომიკური სისტემისა და ლოკალური საზოგადოებრივი დონიდან უკვე გლობალურ პარამეტრებზე გავიდა, რადგანაც მჭიდროდ უკავშირდება ენერგიის ახალი წყაროების გამოყენების, გარემოს დაცვის, უახლესი ბიოტექნოლოგიების დანერგვის პრობლემებს. ამავდროულად, სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მოსახლეობის ცხოვრების დონისა და ხარისხის ამალღებისთვის სასტარტო პირობების ფორმირებაში, რადგანაც ცალკეული ინდივიდებისთვის სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა გულისხმობს იმ რაოდენობის, ასორტიმენტისა და ხარისხის კვების პროდუქტების მოპოვებისა და მოხმარების შესაძლებლობას, რომელიც აუცილებელია ადამიანის განვითარებისა და აქტიური ცხოვრების უზრუნველყოფისთვის.

საქართველო, რომელიც აგრარული ტრადიციების ქვეყანაა, გამოირჩევა აგრარული სექტორის განვითარებისთვის ხელსაყრელი გეოგრაფიული, ბუნებრივ-კლიმატური და შრომითი მონაცემებით. მთელი რიგი აგროპროდუქციის წარმოებისთვის ქვეყანაში არსებული საბაზო რესურსები განვითარებული სოფლის მეურნეობისთვის ხელსაყრელია. ამასთან, რიგი სურსათის წარმოებაში წარსულში მიღწეული დონე მიუთითებს, რომ ამ მიმართულებით განვითარების მაღალი პოტენციალია. კერძოდ, მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო მცირემიწიანი ქვეყანაა, სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებით მოსახლეობის უზრუნველყოფის მსგავსი მაჩვენებლები (2004 წლის მონაცემებით, ერთ სულ მოსახლეზე სასოფლო-სამეურნეო

სავარგულების მოცულობა 0,7 ჰა-ს შეადგენს, მხოლოდ სოფლის მცხოვრებზე გადაანგარიშებით კი — 1,5 ჰა-ს) პოზიტიურ რაოდენობრივ პარამეტრად ითვლება ინტენსიური სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ფორმირებისათვის. ქვეყნის პრობლემა არა მცირემიწიანობა, არამედ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების არაეფექტიან გამოყენებაშია. დაუმუშავებელი და შესაბამისად გამოუყენებელია სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ნაწილი, დაბალია მოსავლიანობა. რაც მიუთითებს ამ მიმართულებით არსებულ როგორც ექსტენსიურ, ისევე ინტენსიურ რეზერვებზე.

ამასთან, მთელი რიგი ისეთი აგროპროდუქციის წარმოების და თვითუზრუნველყოფის პარამეტრებია კვლავაც არასასურველი, რომელთა წარმოების მაღალი პოტენციალიც გააჩნია ქვეყანას.

ხორბალი. ხორბლით თვითუზრუნველყოფის მაჩვენებლები 8-13%-ის ფარგლებში მერყეობს. ცხადია, რომ აღნიშნულ სტრატეგიული პროდუქტით სრულ თვითუზრუნველყოფაზე აქცენტირება არარეალური და კონტრეფექტური იქნება. ამასთან, არსებობს რეზერვები (მოსავლიანობის ზრდა, გამოუყენებელი პოტენციური სათესი ფართობები) ხორბლის წარმოების შემდგომი ზრდისათვის.

სიმინდი. ბოლო ათწლეულის განმავლობაში სიმინდით თვითუზრუნველყოფის პოზიტიური მაჩვენებელია სახეზე. 2007 და 2012 წლებში ქვეყანაში სიმინდით 100 %-იანი თვითუზრუნველყოფა იყო მიღწეული. ამასთან, ადგილი ქონდა ქვეყანაში საკვები სიმინდის იმპორტს. ამ მიმართულებით მიღწეული პარამეტრები მისაღებია და სასურველია ცხოველთა საკვები სიმინდის წარმოების ზრდა.

კარტოფილი. სიმინდის მსგავსად, კარტოფილის წარმოებაშიც პოზიტიური მაჩვენებლებია წარმოდგენილი. 2013 წელს თვითუზრუნველყოფის მაჩვენებელმა 100 %, ხოლო 2010 წელს 103 % შეადგინა. 2014 წელი კი იგი რამდენადმე შემცირდა და 89% იყო. მიუხედავად ამისა, არაჯანსაღი კონკურენციის გამო, ქვეყანაში მაინც ხორციელდება კარტოფილის იმპორტი. ქვეყანაში არსებობს საადრეო კარტოფილის ექსპორტის შესაძლებლობები.

ბოსტნეული. ქვეყანაში 2014 წელს ბოსტნეულით თვითუზრუნველყოფის 70 %-იანი მაჩვენებელი დაფიქსირდა. ამ მიმართულებით ბოლო ათწლეულში ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი 2006 წელს დაფიქსირდა 79 %-ის დონეზე. ბოლო პერიოდში სასაბურე მეურნეობების განვითარების მიმართულებით განხორციელებული ღონისძიებები ამ მაჩვენებლის შემდგომი გაუმჯობესების პერსპექტივას უჩვენებს.

ყურძენი. ყურძნით თვითუზრუნველყოფის მაჩვენებლები ტრადიციულად მაღალი და პოზიტიურია. მან 2014 წლისთვის 141 % შეადგინა.

ხორცი. ხორცის წარმოებისა და თვითუზრუნველყოფის მაჩვენებლები მნიშვნელოვნადაა გაუარესებული. კერძოდ, 2006 წელს თვითუზრუნველყოფის დონე არსებული 73 %-დან 2014 წლისათვის შემცირდა 41 %-მდე. ამასთან, მსხვილი რქოსანი პირუტყვის

ხორცილთ თვითუზრუნველყოფის მაჩვენებელი 2006 წელს არსებული 81%-დან 2014 წლისთვის შემცირდა 70 %-მდე, ღორის ხორცის — 79%-დან 42%-მდე, ფრინველის ხორცილთ თვითუზრუნველყოფა ამ პერიოდში შემცირდა 43%-დან 25 %-მდე, ხოლო ცხვრისა და თხის ხორცილთ 100 %-ანი თვითუზრუნველყოფა 79 %-მდე შემცირდა. მნიშვნელოვნად შემცირდა ყველა სახის ხორცის (გარდა ფრინველის ხორცისა) წარმოება. წარსულის გამოცდილებიდან და ქვეყანაში არსებული პირობებიდან გამომდინარე საქართველოში არსებობს რეზერვები აღნიშნული რესურსის წარმოების ზრდისა და შესაბამისად, თვითუზრუნველყოფის დონის მნიშვნელოვანი ამაღლებისათვის. განსაკუთრებულად მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია მეცხვარეობისა და მეფრინველეობის დარგებში განვითარების არსებული პოტენციალის ათვისება.

რძე და რძის პროდუქტები. ქვეყანაში რძითა და რძის პროდუქტებით თვითუზრუნველყოფის მაღალი მაჩვენებელია (90%-ზე მეტი) მიღწეული. ამასთან არსებობს პოტენციალი, როგორც პირუტყვის სულადობის ზრდის, ასევე განსაკუთრებით, პროდუქტიულობის ამაღლების მიმართულებით.

კვერცხი. ასევე პოზიტიური პარამეტრებია მიღწეული მოსახლეობის კვერცხით თვითუზრუნველყოფის მხრივ. შეიძლება ითქვას, რომ ამ დარგის განვითარება 2007 წლიდან სასურველი მიმართულებით ხორციელდება და იგი ერთ-ერთ კონკურენტულ, თანამედროვე ტექნოლოგიებზე დაფუძნებულ წარმოებად არის ჩამოყალიბებული.

აღსანიშნავია, რომ მსოფლიოს თანამედროვე გამოწვევებიდან გამომდინარე, სულ უფრო მეტი ყურადღება ეთმობა და წინა პლანზე გამოდის სურსათისადმი ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის პრობლემების შესწავლა. სურსათისადმი ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის ანალიზი არა მარტო სასურსათო უსაფრთხოების მდგომარეობის განსაზღვრის საშუალებას იძლევა, არამედ აფასებს ქვეყანაში არსებულ სოციალურ სიტუაციას, ავლენს ამ მიმართულებით არსებულ პრობლემებს. ამასთანავე, სურსათის წარმოების მაჩვენებელთა შეფასება შედარებით უფრო ადვილია, ხოლო მოსახლეობის თითოეული ჯგუფისათვის სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის განსაზღვრა, არსებული პრობლემების, ხელმისაწვდომობის ამაღლების გზების დასახვა - შედარებით ძნელი.

თუ გავითვალისწინებთ, რომ დღეისთვის სურსათის უკმარისობა მისი საჭირო რაოდენობით წარმოების შეუძლებლობით კი არა, მის შესაძენად საჭირო შემოსავლების არ არსებობითაა განპირობებული, ცხადი ხდება, რომ პრობლემა შეიძლება გამწვავდეს, რადგანაც მოსახლეობის ზრდის ტენდენციით გამორჩეული ქვეყნები არ გამოირჩევიან შემოსავლების ზრდითაც.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, თანამედროვე პირობებში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ქვეყანაში სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის პირობების და განსაკუთრებით კი — ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის პირობების, ამ მიმართულებით

არსებული პრობლემების, გამოწვევებისა და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის საკითხების შესწავლა. შესაბამისად, ჩამოყალიბებულია სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის შეფასების კრიტერიუმები, რომლებიც დაკავშირებულია მოსახლეობის შემოსავლებისა და ხარჯების ანალიზთან, ხელმისაწვდომობის კოეფიციენტების განსაზღვრასთან.

ოფიციალური სტატისტიკით, მიუხედავად ბოლო თხუთმეტი წლის განმავლობაში არსებული დადებითი დინამიკისა, სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის ეკონომიკური მაჩვენებლების ანალიზისას ვლინდება, რომ იგი ძალზე დაბალია. კერძოდ, 2014 წლის მდგომარეობით მოსახლეობის 11,6% სიღარიბის ზღვარს ქვევითაა (რეგისტრირებული სიღარიბე). ე. ი. მათ არა თუ გათვალისწინებულ რაციონალურ ნორმებთან არამედ, მინიმალური სასურსათო კალათის შესაბამისი სურსათისადმი არა აქვთ წვდომა. აღსანიშნავია ისიც, რომ საანალიზო პერიოდში სურსათზე, სასმელსა და თამბაქოს ნაწარმზე საშუალო-თვითური ხარჯები იმდენად მცირეა (63,8 ლარი), რომ იგი ვერანაირად ვერ პასუხობს ოპტიმალური სიცოცხლისუნარიანობის პირობებს. აღსანიშნავია, რომ 2005-2014 წლებში მოსახლეობის საშუალო-თვითური შემოსავალი ერთ სულზე გაიზარდა 2,96-ჯერ, სულზე საშუალო-თვითური ხარჯები კი — 2,61-ჯერ. მაშინ, როცა სურსათზე, სასმელსა და თამბაქოს ნაწარმზე ხარჯები მხოლოდ 1,8-ჯერ, ხოლო საშუალო მომხმარებლის საარსებო მინიმუმი — 1,6-ჯერ.

ენერგიის მოხმარებიდან გამომდინარე, გამოყოფენ სიცოცხლისუნარიანობის სამ დონეს: ოპტიმალური სიცოცხლისუნარიანობა. დღეში 2500 — 3500 კკალ მიღების პირობებში; არასრულყოფილი სიცოცხლისუნარიანობა. 1500 — 2500 კკალორიის მიღება დღეში; კრიტიკული სიცოცხლისუნარიანობა. 1000 — 1500 კკალორიის მიღება დღეში. FAO-ს კლასიფიკაციით ის პირები, რომლებიც იღებენ 1520 კკალორიას და ნაკლებს დღეში მიეკუთვნებიან მოშიშვილთა კატეგორიას. 2150 კკალორიის მიღება დღეში ითვლება შიმშილობის ზღვრად (1; გვ. 47; 2; გვ. 11).

ამჟამად საქართველოში მინიმალური სასურსათო კალათის რეკომენდირებული შემადგენლობა შრომისუნარიანი მამაკაცისთვის განსაზღვრულია „საკვებ ნივთიერებებსა და ენერგიაზე ორგანიზმის ფიზიოლოგიური მოთხოვნილებისა და საარსებო მინიმუმის განსაზღვრისთვის საჭირო სასურსათო კალათის შემადგენლობისა და ნორმატივების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2003 წლის 8 მაისის 111/6 ბრძანების შესაბამისად და იგი მოიცავს სასურსათო კალათის ისეთ შემადგენლობას, რომლის მიხედვითაც დღე-ღამეში უზრუნველყოფილია 2300 კკალორიის მიღება.

სურსათის მოხმარების ანალიზისას ვლინდება, რომ ქვეყანაში შექმნილია არასრულყოფილი სიცოცხლისუნარიანობისთვის დამახასიათებელი პირობები. კერძოდ, მიღებული სურსათის ენერგეტიკული

ფასეულობის ანალიზისას სახეზეა ნეგატიური პარამეტრები. ერთ სულზე კვების პროდუქტების წლიური მინიმალური მოხმარების ნორმისა და ფაქტიური მოხმარების ოფიციალური მონაცემების დისტრიბუცია გვიჩვენებს რომ მათ შორის მთელი რიგი პროდუქტების მიხედვით ნეგატიური დისპროპორციებია.

არსებული მონაცემებით მინიმალური სასურსათო კალათის შესაბამის რაოდენობას მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ხორცისა და ხორცის პროდუქტების, თევზისა და თევზის პროდუქტების, ბოსტნეულის, ლობიოს, ხილის მოხმარება, ხოლო უმნიშვნელოდ — რძისა და რძის პროდუქტების, ჩაის, ყავისა და კაკაოს. ფიზიოლოგიურ ნორმაზე უკეთესი მაჩვენებლებითაა წარმოდგენილი კარტოფილის, შაქრის, ზეთისა და ცხიმის, მარგარინის, მარილის, ღვინოს მოხმარება. ამასთანავე აღსანიშნავია, რომ სულ უფრო რთულდება იმ სტატისტიკური მასალის მოპოვება, რომელიც საშუალებას მოგვცემდა სულზე სურსათის მოხმარების მაჩვენებელთა გათვლას. ამასთანავე აღვნიშნავთ, რომ დღეში 2300 კკალორიის მიღებაზე გათვლილი მინიმალური სასურსათო კალათა არ პასუხობს არსებულ მოთხოვნებს. ჯერ ერთი, იგი ვერ ასახავს 2003 წლის შემდგომ ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დადებით ასპექტებს, მეორე, როგორც აღვნიშნეთ მიღებული კრიტერიუმებით 1500-2500 კკალორიის დღიური მიღება არასრულყოფილ სიცოცხლისუნარიანობას ახასიათებს. თუმცა, ცნობილია ისიც, რომ 2150 კკალორიის დღიური მიღება FAO-ს მიერ სურსათით უზრუნველყოფის ზღვრული მაჩვენებელია. თუმცა უფრო უპრიანი იქნებოდა, რომ მინიმალური სასურსათო კალათის ღირებულება გათვლილი იყოს ოპტიმალურ სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველყოფაზე, ე.ი. 2500-3500 კკალორიის მიღებაზე დღეში. სავარაუდოდ, სულზე სურსათის მოხმარების მაჩვენებლები რეალობაში უფრო პოზიტიურია. აღნიშნული მოსაზრების გამოთქმის საფუძველს გვაძლევს ისიც, რომ მოსახლეობის აღწერის ბოლო მონაცემებით, მოსახლეობის რიცხოვნობა შემცირებულია.

ამგვარად, არსებული მონაცემები და განხორციელებული გათვლები ადასტურებენ, რომ საქართველოში აგროპროდუქციის წარმოების და თვითუზრუნველყოფის პარამეტრებთან ერთად, კვლავაც არასასურველია სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის არსებული დონე. მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილის შემოსავლები არასაკმარისია რეკომენდირებული მინიმალური სასურსათო კალათის შემადგენლობაში შემავალი სურსათის მისაღებად. მიუხედავად ბოლო 15 წლის მანძილზე ეკონომიკური უსაფრთხოების და მათ შორის, სასურსათო უსაფრთხოების მაჩვენებლების პოზიტიური დინამიკისა, იგი მაინც არ აღმოჩნდა საკმარისი სიღარიბის დაძლევისა და მოსახლეობის ცხოვრების დონისა და ხარისხის არსებითი გაუმჯობესებისათვის.

სურსათისადმი მოსახლეობის ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის სასურველი დონის უზრუნველყოფის

ოფის ვექტორი სიღარიბის დაძლევაზე გადის. განსაკუთრებულად მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია მცირე ბიზნესის, მათ შორის წვრილი სასოფლო-სამეურნეო მწარმოებლების, წახალისების ღონისძიებები. ამავდროულად, სასურსათო უსაფრთხოების მისაღები პარამეტრების უზრუნველსაყოფად უპირველეს ამოცანად მიგვაჩნია: იმპორტშემცველი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების განვითარების პროგრამის შემუშავება-განხორციელება, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს მეცხოველეობის პროდუქციის, კვერცხის, ბოსტნეულის, ხილის, კარტოფილის, ჩაის, თევზის წარმოების არსებული პოტენციალის ეფექტიანი გამოყენება. რაც გაზრდის მოხმარებისა და თვითუზრუნველყოფის პარამეტრებს და მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს მოსახლეობის დასაქმებისა და შემოსავლების, შესაბამისად სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის მაჩვენებლებს; აგრარულ სექტორში შრომის მწარმოებლურობის ამაღლებას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კოლუაშვილი პ. საქართველოს სასურსათო უშიშროება: რეალობა და პროგნოზები. თბ., 2004.
2. მოდებაძე ნ., გარაყანიძე ზ. სასურსათო უსაფრთხოების ზოგიერთი პრობლემა საქართველოში. თბ., 1998.
3. Давидянц Д., Продовольственная безопасность и коммерческие структуры (в условиях Российской реформ). М., 1999.
4. Курбанова Г. Обзор продовольственной безопасности в Евразийском регионе. М., 2013.
5. Шагайда Н., Узун В. Продовольственная безопасность: проблемы оценки. «Вопросы Экономики». 2015, № 5.